

DESPRE POSIBILITATEA APLICĂRII ADAPTĂRII CONTRACTULUI (art.1213 NCC) ÎN CAZUL VICIULUI DE CONSIMȚĂMÂNT AL DOLULUI

ABOUT THE APPLICATION'S POSSIBILITY OF ADAPTING THE CONTRACT (art. 1213 NCC) TO THE *DOLUS*

DE LA POSSIBILITÉ DE L'APPLICATION DE L'ADAPTATION DU CONTRAT (art. 1213 NCC) POUR L'HYPOTHÈSE DU DOL

Autor: NEAGU GABRIELA-MARIANA

CUVINTE CHEIE:

● adaptarea contractului ● vicii de consimțământ ● buna-credință ● manopere dolosive ● protejarea victimei ● drept comparat

KEYWORDS:

● adapting a contract ● vices of consent ● good faith ● fraudulent acts/deceitful acts ● victim's protection ● comparative law

MOTS-CLÉS:

● adaptation du contrat ● vices de consentement ● bonne foi ● manœuvres dolosives ● protection de la victim ● droit comparé.

Rezumat

Prezenta lucrare are ca scop demonstrarea incompatibilității adaptării contractului pentru ipoteza erorii cu dolul. Se pune, astfel, accent pe contradicțiile esențiale dintre regimurile juridice ale celor două vicii de consimțământ, contradicții care ar împiedica vădit o extindere a aplicabilității art. 1213 NCC și în cazul unei erori provocate prin manopere dolosive sau prin reticență. Structurată în trei părți principale, aceasta expunere va analiza implicațiile adaptării contractului în legislația noastră, constituindu-se, astfel, punctul de referință în prezentarea rașiunilor care conduc la ideea imposibilității adaptării contractului afectat de dol. De asemenea, lucrarea își propune și prezentarea unei viziuni a dreptului comparat asupra acestei instituții originale de „salvare” a contractului, precum și a dimensiunii ariei sale de aplicare.

Summary

The purpose of this study is the demonstration of the incompatibility of adapting the contract to the *dolus*, in case of error. The emphasis is laid on the essential contradictions between the judicial regimes of the two flaws of consent, contradictions that would evidently prevent an extension of the applicability of art.1213 NCC in the case of an error provoked by dolosive manoeuvres or by reticence. Structured in three principal parts, this exposee will analyse the implications of the adaptation of the contract in the Romanian legislation, thus forming the standpoint in presenting the reasons for the impossibility of adapting the contract affected by the *dolus*. Moreover, the study will also present the comparative law's viewpoint on this original institution, "saviour" of the contract, and its application area.

Sommaire

Le présent ouvrage a le but de démontrer l'incompatibilité de l'adaptation du contrat pour l'hypothèse de l'erreur avec le dol. L'accent est mis sur les contradictions essentielles entre les régimes juridiques des deux vices de consentement, contradictions qui empêcherait

dans une manière évidente une extension de l'application de l'article 1213 du nouveau Code civil pour le cas d'une erreur provoquée par des manœuvres dolosives ou par réticence. Structurée en trois parties principales, cette exposition va analyser les implications de l'adaptation du contrat existantes dans notre législation, en constituant le point de référence pour l'exposé des raisons qui conduisent vers l'idée de l'impossibilité d'adapter le contrat affecté par dol. Egalement, l'ouvrage propose l'exposé d'une vision du droit compare sur cette institution originale de « sauvegarde » du contrat.

Art. 1213. Adaptarea contractului. (1) Dacă o parte este îndreptățită să invoce anulabilitatea contractului pentru eroare, dar cealaltă parte declară că dorește să execute ori execută contractul așa cum acesta fusese înțeles de partea îndreptățită să invoce anulabilitatea, contractul se consideră că a fost încheiat așa cum l-a înțeles această din urmă parte. **(2)** În acest caz, după ce a fost informată asupra felului în care partea îndreptățită să invoce anulabilitatea a înțeles contractul și înainte ca aceasta să fi obținut anularea, cealaltă parte trebuie, în termen de cel mult 3 luni de la data când a fost notificată ori de la data când i s-a comunicat cererea de chemare în judecată, să declare că este de acord cu executarea sau să execute fără să întârzie contractul, astfel cum a fost înțeles de partea aflată în eroare. **(3)** Dacă declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau contractul a fost executat, dreptul de a obține anularea este stins și notificarea prevăzută la alin. (2) este considerată lipsită de efecte.

1. Considerații generale asupra instituției adaptării contractului

1.1. Originea instituției adaptării contractului

Aparent nouă, și de asemenea văzută ca o forma de regularizare originală¹, ideea unei adaptări a actului juridic viciat este menționată în scrierile tribunului Jaubert², care analizează necesitatea și implicațiile unei astfel de „soluții a nulității”. La baza dezvoltării noțiunii de adaptare a contractului a stat, de asemenea, și principiul „*favor contractus*”, principiu alăturat celui de securitate juridică în numeroase sisteme de drept și în Codurile Internaționale ale dreptului contractelor. Bertram Keller, în analiza făcută principiului „*favor contractus*”, indica faptul că „*favor contractus* înseamna păstrarea contractului”, aceasta implicând remedii în caz de anulabilitate.³ Nu este mai puțin adevărat că influența acestui adagiu în redactarea Principiilor UNIDROIT⁴ și în ideile principiilor europene este regăsită și în dreptul nostru, în art. 1213 al noului Cod civil. Se impune, deci, o analiză a acestora, fiind îndeobște cunoscut că noul Cod civil (NCC) român a fost redactat sub lumina ideilor călăuzitoare presupuse de aceste principii, aceasta fiind baza problemelor care vor fi ridicate în conținutul acestei lucrări.

Prezintă un important interes articolul 3.13⁵ din Principiile UNIDROIT, numit „Pierderea dreptului de a cere anularea”, care instituie un mecanism singular de validare a

¹ A. Bénabent, *Droit Civil - Les Obligations*, 9e éd, Ed. Montchrestien, 2003, pag. 155.

² P.-A. Fenet, *Recueil complet des travaux préparatoires du Code civil*, t. 13, éd. 1827, rééd. 1968, p.393-394.

³ B. Keller, *Favor contractus, Reading the CISG in Favor of the contract: Sharing International Commercial Law across National Boundaries*, 2008, p. 247 et s.

⁴ *Principiile contractelor comerciale internaționale*, Institutul Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat, 2004.

⁵ 1)În ciuda erorii care dă dreptul unei părți să ceară anularea contractului, acesta din urmă va fi considerat încheiat în modul în care a fost înțeles de partea aflată în eroare, dacă cealaltă parte își manifesta intenția de a se conforma sau de a executa contractul așa cum a fost înțeles de victima erorii. Partea care înțelege să facă acest lucru trebuie să acționeze prompt după ce a fost informată asupra modului în care cealaltă parte a înțeles contractul și înainte ca acesta din urmă să acționeze în judecată. 2)Victima își pierde dreptul de a cere anularea contractului și toate notificările anterioare rămân fără efect.

contractului. Relevanța acestui articol pentru lucrarea de față constă în mențiunea referitoare la sintagma „executarea contractului așa cum a fost înțeles de partea care se află în eroare”, și anume, conform acestui articol, „victima unei erori își pierde dreptul de a cere anularea contractului, dacă cealaltă parte își manifestă intenția de a se conforma contractului sau de a-și executa obligațiile în maniera înțeleasă de victima erorii. Cealaltă parte are un interes în a face acest lucru datorită folosului care rezultă din contract, chiar și adaptat. Această considerare a intereselor celeilalte părți nu se justifică decât în cazul erorii, nu și în cazul celorlalte vicii de consimțământ (violență sau dol), în cazul acestora fiind extrem de dificil să existe dorința părților de a păstra contractul”.

1.2. Rațiunile adaptării contractului

Una dintre noutățile legislative ale NCC este, așa cum am spus, adaptarea contractului, care este văzută ca o alternativă la soluția nulității, fiind considerată un drept care privește, în măsura în care este legitim, libertatea de voință a părților. Cerută fiind de realitate și pragmatism se poate afirma că una dintre rațiunile adaptării este salvagardarea relației contractuale, o exprimare modernă a principiului „*favor contractus*”. În strânsă legătură cu salvagardarea se află și protejarea consimțământului liber exprimat, o consecință a autonomiei de voință a părților. Un alt temei al adaptării - securitatea circuitului civil, fiind o implicație a securității juridice, exprimă faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, noțiune consacrată atât la nivel comunitar cât și în materia drepturilor omului⁶. Importanța bunei-credințe a fost explicată în numeroase lucrări de referință, aceasta reprezentând un principiu fundamental al dreptului civil. Reglementarea acestei instituții și în materia contractului (v. art. 1170 NCC), vizând perioada precontractuală, mecanismul încheierii contractului, cât și executarea acestuia, a condus la ideea că principiului general al bunei-credințe devine, astfel, un important principiu guvernator al contractului⁷. Dincolo de aceste considerații „teoretice”, dar fundamentându-se pe importanța lor, reglementarea instituției adaptării pentru ipoteza erorii are ca scop protejarea ambelor părți ale contractului. Astfel, în ceea ce privește partea care nu se află în eroare, necesitatea protecției izvorăște din buna-credință a acesteia în relația contractuală, realitatea fals reprezentată neputând a-i fi imputabilă. Prin oferirea posibilității adaptării contractului se încearcă protejarea intereselor materiale ale acesteia, dat fiind faptul că anularea actului juridic i-ar produce un prejudiciu mai mare decât prejudiciul pe care l-ar suferi în cazul în care ar adapta contractul așa cum a fost înțeles de *errans*. Totodată, instituția adaptării își propune să protejeze partea care nu se afla în eroare și de eventualele abuzuri ale cocontractantului, care ar putea invoca viciul de consimțământ al erorii ori de câte ori, în mod nejustificat, nu mai dorește păstrarea contractului. Cu privire la situația *errans*-ului, așa cum am precizat, posibilitatea adaptării contractului este tot o modalitate de a-i proteja interesele, deoarece i se oferă acestuia posibilitatea, în funcție de decizia părții care nu se află în eroare, de a păstra contractul pe care și l-a dorit, în maniera în care l-a înțeles.

2. Justificarea incompatibilității instituției adaptării cu viciul de consimțământ al dolului

Literatura de specialitate vorbește despre o extindere a câmpului de aplicare a adaptării contractului și în cazul viciului de consimțământ al dolului. Argumentele folosite în susținerea acestei idei privesc structura dolului, și anume că acesta este tot o falsă reprezentare a realității, cum este și cazul erorii, și posibilitatea aplicării prin analogie a art. 1213 NCC și în această situație.

⁶ Cauza Marcks c. Belgiei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 1979.

⁷ C. Zamsa, *Relația dintre răspunderea civilă contractuală și cea delictuală în concepția noului Cod Civil*, in ***, Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p.236.

Însă, întrucât adaptarea este o dispoziție favorabilă părții care nu se afla în eroare, se impune ca, în acord cu art.10 NCC, prevederile art.1213 NCC să primească o interpretare restrictivă, nefiind așadar susceptibile de a fi extinse la ipoteza dolului, având în vedere, de asemenea, și atitudinea culpabilă a autorului acestuia, nefiind îndreptățit să beneficieze de același regim ca și partea care nu a contribuit în niciun fel la producerea erorii spontane, ca viciu de consimțământ.

2.1.Incompatibilitatea rațiunilor adaptării contractului în caz de eroare cu rațiunile reglementării dolului

Eroarea și dolul sunt, în aparență, doua instituții foarte asemănătoare, imagine creată în principal de premisele erorii, dar și de sancțiunea nulității, comună celor două. Diferențele dintre cele două vicii de consimțământ sunt date însă de structura lor internă și de sfera de aplicabilitate a fiecăruia în parte.

Un prim aspect demn de remarcat este topografia articolelor, întrucât art. 1213 NCC este prevăzut de legiutor printre articolele consacrate erorii, ceea ce exprimă dorința Codului civil de a aplica soluția adaptării numai în cazul acesteia, or, dacă s-ar fi dorit extinderea aplicării sale și pentru ipoteza viciului de consimțământ al dolului, aceasta ar fi fost dispusă după analiza dolului și a erorii sau s-ar fi procedat ca în cazul leziunii, și anume s-ar fi prevăzut expres acest lucru (v. art. 1222 alin. (3) NCC).

Un alt punct de referință este reprezentat de caracterul spontan, respectiv caracterul provocat al celor două vicii. Eroarea spontană este o falsă reprezentare a realității, cauzată în principal de *errans*, fiind rezultatul neprovocat al unui raționament greșit⁸ al acestuia. La baza erorii stă, în concluzie, numai un element subiectiv, de natură psihologică, nu și unul material, ca în cazul dolului, legiutorul înțelegând că nulitatea actului juridic trebuie să intervină numai atunci când eroarea a purtat asupra unor elemente considerate de una dintre părți ca fiind esențiale pentru încheierea contractului. Această rațiune privește faptul că nu orice eroare a unei dintre părți, dacă ea nu afectează o realitate determinantă pentru stabilirea unei relații contractuale, poate atrage lipsirea de efecte a unui act juridic (v. art. 1207 alin. (3) NCC). Ca și în cazul reglementării posibilității adaptării pentru ipoteza erorii, legiutorul a ținut cont de interesele părții care nu se afla în eroare, de buna sa credință, precum și de riscul ca cealaltă parte, pretinsă în eroare, să abuzeze de drepturile care îi sunt oferite prin lege, cerând astfel anularea unui act fără a avea un motiv întemeiat.

Diferențiindu-se vădit de eroarea prevăzută de art. 1207 NCC, dolul este asimilat, de regulă, unei erori provocate de manoperele dolosive și neloiale ale unei dintre părți sau de omisiunea, cu rea-intenție, de a-i dezvălui celeilalte părți împrejurări care se cuveneau a fi dezvăluite. Mai mult decât atât, în doctrina franceză, existența manoperelor dolosive a condus la ideea că dolul este cauza viciului de consimțământ, nu însuși viciul⁹. În structura sa, spre deosebire de eroare, dolul reunește două elemente: unul subiectiv și unul obiectiv. Cel subiectiv privește inducerea în eroare cu intenție a celeilalte părți, care trebuie făcută cu rea-credință¹⁰, elementul moral traducându-se în cazul dolului prin faptul că securitatea tranzacțiilor este mult mai estompată decât în cazul erorii¹¹. În ceea ce privește intenția, doctrina asimilează dolului și culpa gravă, prin aceasta făcându-se aplicarea principiului „*culpa lata dolo aequiparatur*”¹². O aplicare a acestui principiu este făcută și de Înalta Curte de Casație și Justiție, considerându-se că o parte este de rea-credință și prin ascunderea unor

⁸ P.Vasilescu, *Drept civil – Obligații*, Ed. Hamangiu, 2012, pag.334.

⁹ J.Flour, J-L.Aubert, E.Savaux, *Les obligations-L'acte juridique*, 15e éd, Ed.Sirey, 2012, p.198.

¹⁰ „Dolul este o expresie a relei-credințe”, D.Gherasim, *Buna-credință în raporturile juridice civile*, Editura Academiei R.S.R., 1981, p.68.

¹¹ P.Malinvaud, D.Fenouillet, *Droit des obligations*, 12e éd, Ed. LexisNexis, 2012, p.144.

¹² M. Eliescu, *Raspunderea civilă*, p.184.

informații relevante¹³. Cel de-al doilea element, cel obiectiv, face referire la manoperele frauduloase¹⁴ întrebunțate de una dintre părți, de regulă pentru a induce în eroare cealaltă parte, înșelându-i astfel buna-credință, acesta cuprinzând totodată, pe lângă manoperele neloiale, retinența și tăcerea. Analizând toate aceste aspecte, redactorii noului Cod civil au evidențiat gravitatea acestui viciu de consimțământ atât prin sancționarea cu nulitatea relativă și a erorii neesențiale, cât și prin extinderea sferei persoanelor ale căror manopere pot fi puse în sarcina contractantului și la reprezentantul, prepusul ori gerantul afacerilor sale (v. art. 1214 alin. (3) NCC).

Motivul invocat de anumiți autori¹⁵ pentru a justifica o extindere a aplicabilității art.1213 NCC și la dol este faptul că dolul este tot o eroare, dar una provocată. Se omite însă un aspect foarte important: faptul că dolul este considerat viciu de consimțământ și atunci când scopul său nu este inducerea în eroare a cocontractantului printr-o deformare a realității, ci scopul manoperelor dolosive este alterarea consimțământului, așa numitul „*Dol sans erreur*”¹⁶ (Dol fără eroare). Această situație privește captația și sugestia¹⁷, caz în care manoperele frauduloase nu au ca scop inducerea în eroare, ci denaturarea consimțământului dispunătorului¹⁸. Aparent, această formă tinde să se apropie de violență, însă, așa cum s-a arătat, libertatea consimțământului poate fi atinsă și prin minciună sau reticență¹⁹. În consecință, dacă s-ar admite posibilitatea adaptării contractului pentru ipoteza erorii și în cazul unor situații în care nu se poate vorbi despre o eroare, s-ar încălca vădit rațiunea legii, și în mod automat a principiul „*Ratio est legis anima, mutata legis rationae mutatur et lex*” (Rațiunea este esența legii, dacă rațiunea este depasită, atunci și legea se consideră încălcată).

Un alt caracter decisiv în discuția privind compatibilitatea adaptării contractului cu dolul îl are și natura juridică a celor două instituții. Spre deosebire de eroare, care este considerată doar viciu de consimțământ, dolul încă mai păstrează ideile dreptului roman, prezentând deci o dublă natură juridică, de viciu de consimțământ și delict civil, acesta din urmă sancționând manoperele neloiale și frauduloase ale uneia dintre părți. Această ambivalență a dolului este unanim acceptată atât în doctrina franceză²⁰, cât și în doctrina noastră²¹, având consecințe la nivelul sancționării acestuia printr-o acțiune în despăgubiri, prevăzută de art.1257 NCC, care poate fi exercitată în mod cumulativ sau alternativ cu acțiunea în anulare. Legiuitorul a ales, în cazul erorii, să ofere soluția nulității alternativ cu soluția adaptării, oferind astfel și posibilitatea „salvării” contractului, posibilitate justificată în principal de protejarea bune-credințe a părții care nu se afla în eroare, pe când în cazul dolului, date fiind manoperele dolosive ale autorului dolului care își propune să obțină un avantaj nelegitim din relația contractuală, a ales să sancționeze actul prin nulitate relativă, asigurând totodată și protecția victimei prin reglementarea posibilității de a obține daune-interese sau menținerea contractului cu reducerea prestațiilor.

Rațiunile adaptării contractului pentru ipoteza erorii sunt distincte de rațiunile reglementării dolului și în ceea ce privește existența unui provizorat de 3 luni, timp în care partea care nu se afla în eroare își poate exercita dreptul potestativ de adaptare a contractului. Prin acordarea a acestor trei luni strict în beneficiul cocontractantului *errans*-ului, legiuitorul și-a propus protejarea acestuia față de împrejurarea că nu a contribuit în niciun mod la

¹³ Dec. nr. 4202/2005, ICCJ, sect. com., sursa Noul Cod Civil, Comentariu pe articole, Editura C.H.Beck, 2012, p.1275.

¹⁴ Vechiul Cod civil vorbea despre mijloace viclene și masinatiuni, v. art. 960 C.Civ.

¹⁵ G.Boroi, C.Angheliescu, *Drept civil-Partea generala*, Ed.Hamangiu, 2011, p.145.

¹⁶ Ch.Larroumet, *Les obligations-Le contrat*, 3e éd, Ed. Economica, 1990, p.323.

¹⁷ M.D.Bocsan, *Considerații asupra dolului în materie de liberalități*, în *Dreptul nr7/2001*, p.79.

¹⁸ Cour d'Appel Colmar, 30 jan. 1970, D.1970.297, Rev.trim.dr.civ. 1970.755.

¹⁹ Ch.Larroumet, *Les obligations-Le contrat*, 3e éd, Ed.Economica, 1990, p.323.

²⁰ Y.Lequette, F.Terre, P.Simler, *Les obligations*, 10e éd, Ed. Dalloz, 2009, p.240.

²¹ L.Pop, *Obligațiile vol. II*, Ed. Universul Juridic, 2009, p.256.

eroarea celuilalt. Cele 3 luni operează în principal ca o restrângere a libertății victimei erorii, aceasta fiind obligată să aștepte decizia cocontractantului și să o accepte, odată ce declarația de executare a contractului a fost făcută. În cazul dolului, însă, acordarea beneficiului presupus de cele 3 luni în care autorul dolului poate reflecta la oportunitatea executării contractului în maniera înțeleasă de errans, pe lângă dreptul potestativ de a alege între acceptarea anulării sau adaptarea contractului, nu este justificată. Rațiunile unei asemenea afirmații privesc culpa autorului dolului și aportul esențial pe care l-a adus, prin manopere dolosive sau retinență, la producerea erorii, în egală măsură ținându-se cont și de aspectul extrem de important care privește provizoratul ca o restrângere a libertății victimei prin faptul că aceasta este obligată să aștepte decizia cocontractantului său, fără a putea lua nicio măsură legală în privința actului lovit de nulitate relativă.

2.2. Argumentul incompatibilității instituției adaptării cu art. 1257 NCC

Legiutorul nostru, inspirat fiind de alte sisteme de drept, precum și din rațiuni de securitate a circuitului civil, a decis reglementarea anumitor soluții/sanctiuni alternative sau cumulative la sancțiunea nulității relative. Interesant de analizat este relația dintre art.1213 NCC și art.1257 NCC, întrucât aceasta se află în strânsă legătură cu răspunsul la problema dezbătută în lucrarea de față. Adaptarea contractului pentru ipoteza erorii este prezentată de noul Cod civil ca fiind o alternativă la soluția anulabilității. Ținând cont de buna-credință și de lipsa de vină a părții care nu se află în eroare, legiutorul înțelege să-i ofere acesteia posibilitatea de a alege între acceptarea anularii actului juridic și adaptarea acestuia, prevăzând totodată și obligația *errans*-ului de a-și informa cocontractantul despre modul în care a înțeles contractul. În schimb, art.1257 conține reguli menite să protejeze victima și interesele sale, sancționând astfel reaua-credință și neloyalitatea autorului dolului. De această dată, dreptul potestativ de a alege între anularea actului cu plata daunelor-interese sau menținerea acestuia cu reducerea prestațiilor aparține, spre deosebire de adaptare, victimei dolului, cele două fiind privite de legiutor tot ca o sancțiune, complementară sau alternativă cu sau față de sancțiunea nulității, idee justificată de dubla natură juridică a dolului (viciu de consimțământ și delict civil).

O problemă interesantă care apare în cadrul acestei relații privește concilierea instituției adaptării contractului cu reducerea prestațiilor. Exemplificând, cele două mecanisme pot fi exercitate de doi „actori” diferiți : în ceea ce privește adaptarea, ea este cerută de autorul dolului, care își exercită dreptul prevăzut de art.1213 NCC și presupune ralierea la reprezentarea avută de cealaltă parte asupra contractului, iar în ceea ce privește reducerea prestațiilor, aceasta este cerută de victima dolului, supunându-se astfel regulilor prevăzute de art. 1257 NCC, presupunând stabilirea prejudiciului și reducerea corespunzătoare a prestațiilor. Adaptarea este, așa cum arată, o dispoziție favorabilă părții care nu se afla în eroare, în acest caz autorului dolului, dispoziție menită să îi protejeze interesele, ferind-o de orice inconvenient prin evitarea anulării contractului care i-ar fi produs un prejudiciu mult mai mare decât păstrarea acestuia în maniera înțeleasă de cealaltă parte. Atunci când vorbim, însă, despre o posibilă conciliere între adaptare și reducerea prestațiilor vorbim, de fapt, despre un contract care se consideră încheiat în maniera înțeleasă de victimă dar și cu reducerea prestațiilor celeilalte părți, reducere care nu poate fi refuzată de autorul dolului, ținut fiind de art.1349 alin.(2) NCC. În acest caz, menținerea unui contract într-o formă care oricum îl dezavantajează, precum și reducerea prestațiilor sale, aduc părții care nu se află în eroare, contrar rațiunilor reglementării instituției adaptării, un prejudiciu mai mare decât acela care i-ar putea fi adus prin anularea contractului. În consecință, încercând să se repare prejudiciul adus victimei erorii, se ajunge în situația de a prejudicia partea care nu s-a aflat în eroare, deși tocmai acesta este scopul urmărit de posibilitatea adaptării, soluția cea mai bună pentru ambele părți fiind, în acest situație, anularea actului juridic respectiv, anulare

care va conduce la restituirea prestațiilor, ținându-se cont de faptul că cea mai bună reparare a unui prejudiciu este chiar reparația în natură. În concluzie, cele două mecanisme (cel al adaptării și cel al reducerii prestațiilor) se exclud, reprezentând, astfel, un alt argument al incompatibilității instituției adaptării cu viciul de consimțământ al dolului.

3. Viziunea dreptului comparat asupra problemei studiate

Ținând cont de dezvoltarea permanentă a cadrului european, la acest nivel au fost reglementate norme de referință în materia obligațiilor, norme cu puternice influențe în legislația fiecărui stat membru al Uniunii. Noțiunea de adaptare a contractului o găsim, într-o formulare aproape identică dreptului nostru, în **Principiile dreptului european al contractelor**²² [art 4:105(1)] cât și în **Principiile contractuale comune**²³ [art. 4:204(1)]. Așadar, acestea prevăd posibilitatea părții care nu se afla în eroare de a decide, într-un timp rezonabil, asupra salvării contractului, printr-o notificare a intenției de a-l executa sau printr-o executare directă, în maniera în care a fost înțeles de *errans*. Această manifestare a intenției de executare duce la pierderea dreptului de a invoca nulitatea actului dacă a fost făcută înainte ca partea aflată în eroare să notifice asupra intenției de a cere anularea și înainte de a fi acționat în consecință. De asemenea, cele două articole vorbesc despre posibilitatea judecătorului de a adapta contractul într-un mod rezonabil la cererea unei dintre părți, atunci când ambele s-au aflat în eroare. Atât Principiile dreptului european al contractelor cât și Principiile contractuale comune limitează adaptarea contractului doar la cazul erorii și al leziunii.

Sursă de inspirație foarte importantă pentru legislația noastră, **Codul civil francez** din anul 1804 nu prevede expres posibilitatea adaptării contractului, ci folosește noțiunile de confirmare și ratificare (art. 1338 C.Civ.), acestea fiind considerate forme de regularizare, care este definită ca fiind „acțiunea de a purifica un act sau o situație de viciul care o afectează, reparându-l pe acesta printr-o inițiativă pozitivă care consistă în general în îndeplinirea formalităților adecvate”²⁴. În practica judiciară s-a stabilit că, astfel, se permite eliminarea voluntară a viciului de consimțământ, rezultând automat imposibilitatea invocării nulității actului juridic. În schimb, **proiectul de reformă din 2008 privind Dreptul Contractelor**, numit **Proiectul Terré**, reglementează, în art. 52 mecanismul adaptării contractelor pentru ipoteza erorii și a leziunii, excluzând expres aplicabilitatea acestuia și la dol sau violență.²⁵

În dreptul elvețian, Codul federal al obligațiilor prevede, în art. 31, că alternativa la sancțiunea nulității pentru vicii de consimțământ este confirmarea actului juridic, neavând însă o reglementare expresă cu privire la adaptarea contractului.

6. Concluzii

Recent intrat în vigoare, noul Cod civil nu și-a dezvăluit încă toate „misterele” și probabil că nici nu o va face prea curând, cel puțin până la apariția unor lucrări de referință în fiecare domeniu reglementat, dând până atunci posibilitatea apariției numeroaselor păreri care încearcă să tranșeze anumite situații.

Departate de a fi exhaustivă, aceasta lucrare își propune, în contradicție cu parerea anumitor autori de Drept Civil, să dovedească incompatibilitatea adaptării contractului cu

²² Principiile Lando (PDEC): *Principiile dreptului european al contractelor*, Société de législation comparée, vol II, 2003.

²³ Principiile AHC-SLC: *Proiectul cadrului comun de referință, Principiile contractuale comune*, B.Fauvarque-Cosson et D. Mazeau (dir), SLC, vol. 7, 2008.

²⁴ Ch.Dupeyron, *La regularisation des actes nuls*, Toulouse, 1973, p.29 și urm.

²⁵ „Mecanismul adaptării este limitat la eroare, și, în versiunea sa „judiciară”, ipotezei unui profit sau unui avantaj excesiv”, *Pour un reforme du droit des contrats*, sous la direction de F. Terre, Ed.Dalloz, 2008, p.230.

dolul. Aceasta este concluzia la care s-a ajuns după analizarea caracteristicilor instituției adaptării, și, într-o viziune comparativă, a regimurilor juridice proprii celor două vicii de consimțământ. Fiind o chestiune de un real interes, condeiurile doctinarilor nu se vor opri poate niciodată din încercarea de a găsi răspuns la aceasta problemă.

BIBLIOGRAFIE

1. Noul Cod civil. Comentariu pe articole, Editura C.H.Beck, 2012
2. Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice, Editura Universul Juridic, 2011
3. P. Vasilescu, Drept civil – Obligații, Editura Hamangiu, 2012
4. L. Pop, Obligațiile vol II, Editura Universul Juridic, 2009
5. D. Gherasim, Buna-credință în raporturile juridice, Editura Academiei R.S.R, 1981
6. G. Boroș, C. Angheliescu, Curs de drept civil – Partea generală, Editura Hamangiu, 2011
7. A. Bénabent, Droit Civil – Les obligations, Editura Montchrestien, 2003
8. P-A. Fenet, Recueil complet des travaux préparatoires du Code Civil, éd. 1827, réed. 1968
9. Y. Lequette, F. Terré, P. Simler, Droit des obligations 10e éd, Editura Dalloz, 2009
10. P. Malinvaud, D. Fenouillet, Droit des obligations 12e éd., Editura LexisNexis, 2012
11. J. Flour, J-L. Aubert, E. Savaux, Droit des obligations – L'acte juridique 15e éd., Editura Sirey, 2012
12. Ch. Larroumet, Les obligations – Le contrat, Editura Economica, 1990
13. Ch. Dupeyron, La regularisation des actes nuls, Toulouse, 1973
14. F. Terré, Pour un reforme du droit des contrats, Editura Dalloz, 2009
15. Revista Dreptul nr. 7/2001